

Sloveso EGON – být, nacházet se někde, být někde dočasně

jednotné číslo

1. ni nago – já jsem
2. zu zaude – ty jsi
3. hura dago – on, ona je

množné číslo

1. gu gaude – my jsme
2. zuek zaudete – vy jste
3. haiek daude – oni, ony jsou

Příklady

Non zaude? Kde jsi?

Iruñan nago. Jsem v Pamploně.

Etxean nago. Jsem doma

Non dago Nerbioi-Ibaizabal ibaia? Kde se nachází řeka Nerbioi-Ibaizabal?

Nerbioi-Ibaizabal Bilbon dago. Nervión-Ibaizabal se nachází v Bilbau.

Non dago Wally? Kde je Wally?

Wally ez dago hemen. Wally tu není.

Non daude behiak? Jde jsou krávy?

Behiak mendietan daude. Krávy jsou na horách.

Teorie

Jon Bilbon dago. Jon je v Bilbau.

Mikel Donostian dago. Mikel je v Donostii

Euskal Herria Europan dago. Baskicko je v Evropě.

Maite Londonen dago. Maite je v Londýně.

Maria Parisen dago. Maria je v Paříži.

Pro místo v jednotném čísle platí pravidla v tabulce:

Zakončení vlastního jména na samohlásku + N	Zakončení vlastního jména na souhlásku + EN
ArgentinaN (v Argentině) AlemaniaN (v Německu) Euskal HerriaN (v Baskicku)	GasteizEN (v Gasteizu) BrasilEN (v Brazílii) IranEN (v Iránu)
Zakončení obecného názvu na samohlásku + AN	Zakončení obecného názvu na souhlásku + EAN
udaletxeAN (na radnici) lorategiAN (na zahradě, v zahradě) geltokiAN (na zastávce)	hotelEAN (v hotelu) autobusEAN (v autobuse)

Když chceme vyjádřit, že se někdo nebo něco nachází na víc místech, přidáme k podstatnému jménu koncovku – **ETAN** (nezávisle na tom, jestli se jedná o vlastní či obecné podstatné jméno).

Příklad: hotelean – v hotelu, hoteletan – v hotelích

Další důležitá pravidla

Pokud je slovo zakončené na samohlásku „a“ a je třeba k němu přidat koncovku „an“, tato dvě „a“ se zredukuje na jedno: ikastola (škola) – ikastolan (ve škole) – nelze napsat ikastolaan!

Pravidlo tedy zní: $a + a = a$

Pokud je slovo zakončené na samohlásku „e“ a je třeba k němu přidat koncovku „etan“, tato dvě „e“ se zachovají: etxe (dům) – etxeetan (v domech)

Pravidlo tedy zní: $e + e = ee$

Pokud je slovo zakončené na samohlásku „a“ a je třeba k němu přidat koncovku „etan“, vznikne kombinace $a + e$, ze které vznikne jen „e“: ikastola (škola) – ikastoletan (ve školách)

Pravidlo tedy zní: $a + e = e$

Non dago Euskal Herria? Kde leží Baskicko?

Zer dakizu Euskal Herriaz? Co víš o Baskicku?

Euskal Herriak 3.000.000 biztanle du. Baskicko má 3 miliony obyvatel.

Euskal Herrian mendi asko daude. V Baskicku je hodně hor.

Euskal Herria Europan dago. Baskicko leží v Evropě.

Euskal Herrian hiru hizkuntza daude: euskara, gaztelera eta frantsesa. Euskara eta gaztelera

Hego Euskal Herrian eta euskara eta frantsesa Ipar Euskal Herrian. V Baskicku jsou tři

jazyky: baskičtina, kastilština a francouzština. Baskičtina a kastilština jsou na jihu Baskicka a baskičtina a francouzština na severu Baskicka.

Zazpi probintzia daude: Nafarroa, Bizkaia, Araba eta Gipuzkoa hegoaldean, eta Lapurdi,

Zuberoa eta Behe Nafarroa iparraldean. Je tam sedm provincií: Navarra, Bizkaia, Álava a

Gipuzkoa na jihu; Lapurdi, Zuberoa a Horní Navarra na severu.

Gipuzkoako hiriburua Donostia da. Hlavní město provincie Gipuzkoa je Donostia.

Bizkaiko hiriburua Bilbo da. Biskajským hlavním městem je Bilbao.

Arabako hiriburua Gasteiz da. Hlavním městem Álavy je Gasteiz.

Nafarroako hiriburua Iruñea da, Lapurdiko hiriburua Baiona da, Zuberoakoa Maule eta Behe

Nafarroako hiriburua Donibane Garazi da. Navarrrským hlavním městem je Pamplona,

lapurdským hlavním městem je Baiona, zuberským Maule a hornonavarrským Donibane

Garazi.

TESTUAK IRAKURRI, MAPA IKUSI ETA JARRI PROBINTZIEN IZENA.

Po přečtení předchozích textů se soustřeď na města na levé mapě a doplň do mapy vpravo jména baskických provincií.

Non daude probintziak? Kde se nachází provincie?

1 –

2 –

3 –

4 –

5 –

6 –

7 –

Zer aderazi nahi dute azpiko hitzek? Co znamenají slova napsaná

tučně?

Zer da...? Co je...?

Zer da **biztanle**?

- osoba
- obyvatel
- žák

Zer da **hiriburua**?

- vesnice
- město
- hlavní město

Zer da **hizkuntza**?

- slovo
- zákon
- jazyk

Zer da **zazpi**?

- šest
- sedm
- jedna

Zer da **eta**?

- co?
- a
- ale

Zer da **probintzia**?

- hlavní město
- provincie
- stát

Odpověz na otázky

Euskal Herriko Hiriburuak – Baskická hlavní města

- Non dago Bilbo?
- Non dago Donostia?
- Non dago Maule?
- Non dago Gasteiz?
- Non dago Baiona?
- Non dago Donibane Garazi?
- Non dago Iruñea?

Herrialdeak – země

Australia – Austrálie

Kanbodia - Kambodža

Kanada - Kanada

Txina – Čína

Txekia - Čechy

Egipto - Egypt

Ingalaterra - Anglie

Frantzia - Francie

Alemania - Německo

Grezia - Řecko

India - Indie

Indonesia - Indonésie

Italia – Itálie

Eslovakia - Slovensko

Japonia - Japonsko

Mexiko - Mexiko

Maroko - Maroko

Peru - Peru

Espainia - Španělsko

Tailandia - Thajsko

Estatu Batuak - USA

Turkia - Turecko

Nepal – Nepál

Argentina - Argentina

Uruguai - Uruguay

Brasil - Brazílie

Txile - Chile

Errusia - Rusko

Senegal - Senegal

Suedia - Švédsko

Eta munduan? A ve světě?

Odpověz na otázky celou větou.

Non dago Brasilia?

Non dago Bratislava?

Non dago Praga?

Non dago Montreal?

Non dago Dakar?
 Non dago Pekin?
 Non dago Buenos Aires?
 Non dago Santiago?
 Non dago London?
 Non dago Mosku?
 Non dago Estokolmo?
 Non dago Ankara?
 Non dago Sidney?
 Non dago Montevideo?
 Non dago Paris?
 Non dago Berlin?

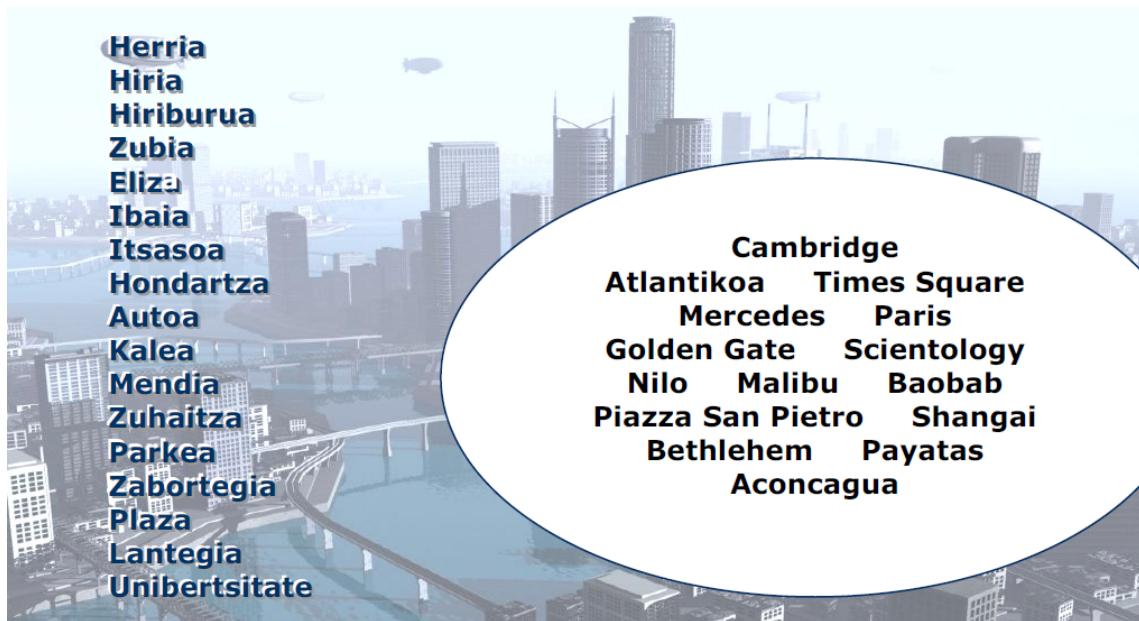
Dívej se na obrázky a nauč se názvy (mají určitý člen)

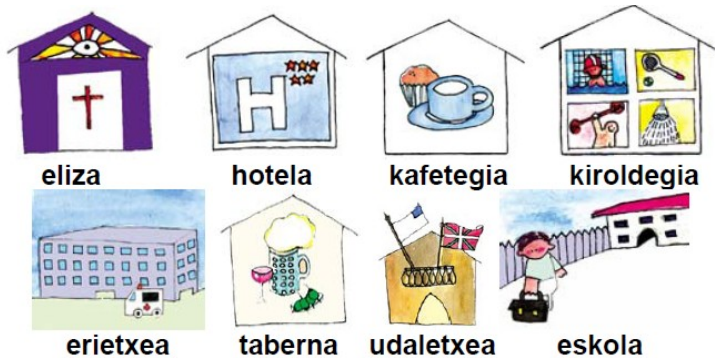
Hiztegia - Slovníček

hiriburua – hlavní město
 zubia – most
 ibaia – řeka
 itsasoa – moře
 hondartza – pláž
 mendia – hora
 zuhaitza – strom
 zabortegia – skládka
 enparantza – náměstí
 lantegia – továrna
 biztanleak – obyvatelé
 kalea – ulice
 herria – vesnice
 parkea – park
 eliza – kostel
 hiria – město
 autoa – auto
 udaletxea – radnice
 unibertsitatea - univerzita

Spoj baskické slovo s odpovídajícím místním názvem

Přečti si úryvky rozhovorů a doplň do nich slova z obrázků.

Hiztegia – Slovníček

zenbat – kolik
 zer - kdo
 lore – květina
 belar – tráva
 berde – zelený
 asko – hodně
 barandu – zpožděný
 beteta – plný
 jende - lidi
 gaur – dnes
 meza - mše
 aizu – poslyš
 kale – ulice
 mesedez – prosím

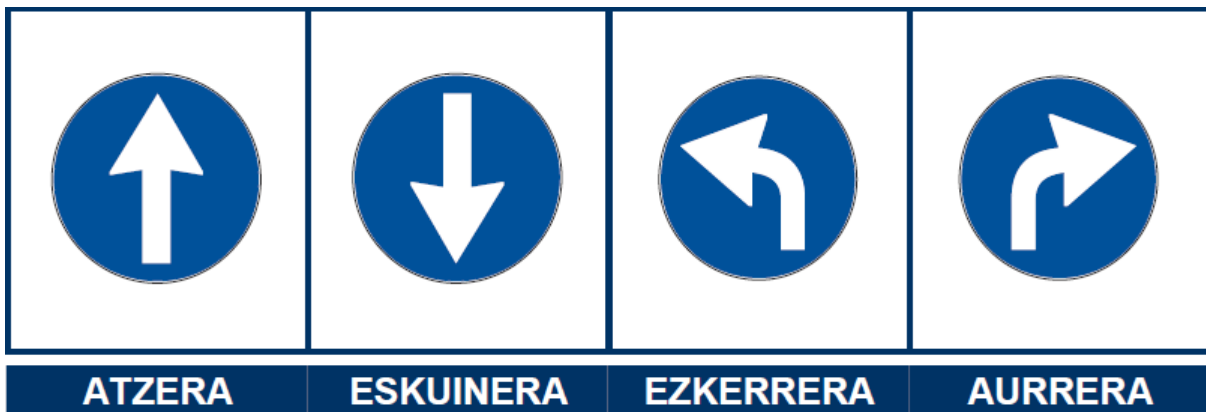
haur – dítě
 gaixo – nemocný
 hor – tam
 leku – místo
 famatu – slavný
 oso – velmi
 izar – hvězda
 bandera – vlajka
 frontoi – hřiště na baskickou pelotu
 igerileku – bazén

gimnasio - tělocvična
 eraikuntza – stavba, budova
 handi – velký
 itsusi – ošklivý
 tximinia – komín
 luzea – dlouhý
 txarra – ošklivý, špatný
 ardo – víno
 zerbeza - pivo

- Zenbat lore! Belarra berde-berdea dago eta lore asko daude.
- Bai, oso polita da _____ hau.

- Non dago autobusa? Berandu da!
- _____ beteta dago, jende asko dago.

- Zer da hori?
- Hori? San Juan _____ da. Gaur meza dago.

- Aizu, non dago _____ ?
- Hor, Euskal Herria kalean. Gaur “Matrix“ filma dago.

- Mesedez, haur hau gaixo dago. Non dago _____ ? Non dago anbulantzia?

- Hor haur asko daude. _____ da.

- Aitor Scheraton _____ ean dago. Leku hau oso famatua da. Izar asko ditu. Bilbon dago.

- Eta hori zer da?
- Hori...bandera.
- Ez, leku handi hori? Hori _____ da.
- Hor daude frontoia, igerilekua, gimnasioa.

- Eta eraikuntza hori zer da?
- Zein, handi hori?
- Bai, itsusi hori.
- Hori _____ da. Tximinia luzea du.

- _____ hau oso txarra da. Ez dago ardorik, ez dago zerbezarik...

Příslovečná určení místa

aurrean – před, vepředu

atzean – za, vzadu

gainean - nad

azpian – pod

behean - pod

ondoan - vedle

ezkerran – vlevo, nalevo

eskuinean – vpravo, nalevo

barruan – v

artean – mezi

erdian – mezi, na půli

kanpoan – venku, mimo

inguruan – kolem

hemen – tady

hor – tam

han – tam v dáli

hurbil – blízko

urrun - daleko

Příklady

! Podstatné jméno před příslovečným určením místa je vždy bez členu!

Sagua kaxoi gainean dago. Myš je na šuplíku.

Kuadernoa mahai gainean dago. Sešit je na stole.

Katua mahai azpian dago. Kočka je pod stolem.

Txakurra mahai ondoan dago. Pes je vedle stolu.

Txoria nire ondoan dago. Pták je vedle mě.

José etxe aurrean dago. José je před domem.

María etxe atzean dago. María je za domem.

Txapela zure buru gainean dago. Baret je na tvé hlavě.

Miguel zure ezkerrean dago. Michal se nachází po tvé levici.

Zu nire eskuinean zaude. Jsi po mé pravici.

Kde leží...?

Donapaleu

Ipar Euskal Herrian dago, ipar-ekialdean. Ez dago Zuberoan eta klima atlantikoa du.

Portugalete

Bizkaian dago, mendebaldean. Bilbotik hurbil dago, mendebaldera. Zubi famatua dago han.

Urduña

Ez dago iparraldean. Arabaren ondoan dago, baina Bizkaian dago. Oso mendebaldean dago eta klima atlantikoa du.

Otsagi

Nafarroan dago, iparraldean, baina Hego Euskal Herrian. Ekialdean dago, Santa Graziren ondoan eta mendialdeko klima du.

Santa Grazi

Iparaldean dago, Zuberoan. Ekialdean dago, mugatik gertu eta mendialdeko klima du.

Arrasate

Gipuzkoan dago, mendebaldean, klima atlantiarra du. Deba ibaia hurbil dago eta Araba eta Bizkaia ere bai. Arrasaten lantegi asko daude.

Hiztegia - Slovníček

ipar – sever
ekialde – východ
mendebalde – západ
hegoalde – jih

baina - ale
atlantiko – atlantský
muga – hranice
gertu - blízko

Přídavná jména

Spoj baskické přídavné jméno s českým ekvivalentem

beroa
dotorea
euritsua
handia
hotza
itsusia
lehorra
polita
txikia
zabala
zoragarria

široký
hezký
horký
elegantní
ošklivý
studený
velký
deštivý
úžasný
malý
suchý

Euritsua

lehorra

hotza

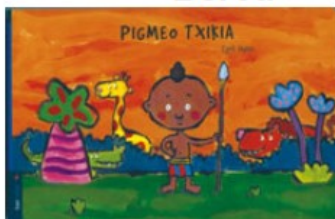
Beroa

zabala

dotorea

Txikia

handia

itsusia

polita

zoragarria

Doplň přídavná jména z rámečku do vět

- Senegal _____ da.
- Donostiako zabortegia, basureroa, _____ da.
- Siberia oso _____ da
- London _____ da.
- Argentinako Patagonia oso _____ da.
- Norvegiako fiordoak _____ dira.
- Paris oso _____ da.
- Errusia oso _____ da.
- Sahara _____ da.
- San Marino oso _____ da.
- Amazonas ibaia oso _____ da.

**BEROA, DOTOREA,
EURITSUA, HANDIA,
HOTZA, ITSUSIA
LEHORRA, POLITA,
TXIKIA, ZABALA,
ZORAGARRIA**

Přečti si text a odpověz na otázky

Munduko hiriak - Světová města

COPACABANA

Copacabana Brasilen dago. 300.000 biztanle du. Hondartza zoragarria du, hondartzaren izena Princesita del Mar da. Copacabana Rio de Janeiroko auzoa da. Jatetxe, zinema, banku eta sinagoga asko daude. Copacabana ondoan mendia eta hondartza daude.

BERNA

Suitzako hiriburua da. 350.000 biztanle du. Suitza Mittellanden dago. Ibaia Aar da. Bernan 11 ospitale daude. Suitzako Alpeak hurbil daude. Oso hiri dotorea da. Bernan museo eta kulturgune asko daude. Bernan dago Universal Postal Union.

DAKAR

Dakar Senegalgo hiriburua da. 2.079.000 biztanle du. Dakar Senegalen dago. Oso portu garrantzitsua du. Dakarren mezkita asko dago. Oso hiri polita eta handia da. Hondartza asko daude.

Non dago Copacabana?

Zenbat biztanle ditu?

Nolakoa da hondartza?

Zer dago Copacabana ondoan?

Dakar da Suitzako hiriburua?

Nolako hiria da Berna?

Alpeak urrun daude?

Non dago Universal Postal Union?

Dakar Senegalgo hiriburua da?

Zenbat biztanle du?

Dakarren hondartza dago?

Baskická města – doplň slova do textu na správné místo

biztanle   da   da   dago   lehorra

IRUÑEA

Iruñea Nafarroako hiriburua _____. 200.000 _____ du. Iruñeko ibaia Arga _____. Oso ospetsuak dira Taconerako lorategia, Iruñeko harresia eta Gaztelu enparantza. Uztailaren 7an San Ferminak dira. Iruñeko entzierroa oso famatua da. Iruñean oso Unibertsitate handia _____, eta Klinika Unibertsitarioa ere bai. Nafarroako ardo gorria oso ona da. Iruñea zoragarria da. Hiri _____ da.

ibaia – řeka

ospetsu – známý, slavný

harresi – zeď, hradba

uztaila – červenec

entzierro – běh před býky ulicí

ere – také

ardo gorria – červené víno

da   du   hotza   ona

GASTEIZ

Gasteiz Arabako hiriburua da. 230.000 biztanle _____. Oso ospetsuak dira Artium museoa, Eusko Jaurlaritza, Ama Zuriaren enparantza. Europako lantegi asko daude: Mercedes, Daewoo, Michelin... Oso saskibaloit talde _____ dago: TAU-BASCONIA. Hiria dotorea eta berria _____. Gasteiz _____ eta zabala da.

museo – muzeum

saskibaloit talde – košíková

talde – tým, skupina

asko   dira   hiri

BAIONA

Baiona Lapurdiko hiriburua da. 44.300 biztanle du. Oso famatuak _____ Baionako katedrala eta euskal museoa. Baionan denda _____ dago. Oso _____ polita da.

Vyskloňuj slova

Udaletxe _____ Euskadi plazan dago.

Jendea hondartza _____ dago.

Hiri _____ ez da polit _____.

Kale hori ez dago Gasteiz _____.

London euritsu _____ da.

Lantegi _____ hori oso itsusia da.

Paris _____ ez dago hondartzarik.

Txori _____ arbola _____ dago.

Ospitale _____ oso handia da.

Euskal Herria Europa _____ dago.

Lorategi _____ oso ederra da.

Bilbo Bizkaia _____ dago.

Donostia ez dago Araba _____.

Non dago Maule _____?

Zer dago Maule _____?

Hiri _____ oso polit _____ da.

Hiri _____ lorategi polit _____ dago.

Doplň vhodné sloveso

Berlin Alemanian _____.
Donostia oso hiri polita _____.
Donostian hiru hondartza _____.
Plaza hori oso polita _____.
Horiek zuhaitzak _____.
Non _____ Madagaskar?
Hori ez _____ udaletxea.

Doplň vhodné tázací zájmeno

(nor, zer, non)

_____ dago irla (ostrov) hori?
_____ dago herriko plazan?
_____ da emakume hori?
_____ dago Montevideon?
_____ dago Parisen?

Věděl jsi?

Euskal Herrian hiru hizkuntza daude: euskara, gaztelera eta frantsesa. Euskara eta gaztelera Hego Euskal Herrian eta euskara eta frantsesa Ipar Euskal Herrian.

Euskal Herrian %30 euskalduna da, %20 ia euskalduna eta %50 erdalduna da.

Donostiako zinemaldia oso ospetsua da.

Guggenheim museoa Bilbon dago.

Nafarroako ardo gorria oso ona da.

Iruñeko San Ferminak eta zezenak interesgarriak dira.

Iparraldeko baserriak zoragarriak dira.

Euskal Herriko bandera IKURRINA da. Zuria, gorria eta berdea.

Tiago Spliter Gasteizko Tau-Basconiako saskibalo jokalari da.

Donostian hiru hondartza daude: Kontxakoa, Zurriolakoa eta Hondarretakoa.

Bilbon metroa eta tranbia daude.

Euskal Herria Europan dago.

Hiztegia – Slovníček

zinemaldi – filmový festival

zezena – býk

interesgarri – zajímavý

zoragarri – úžasný, skvělý

zuria – bílá

gorria – červená

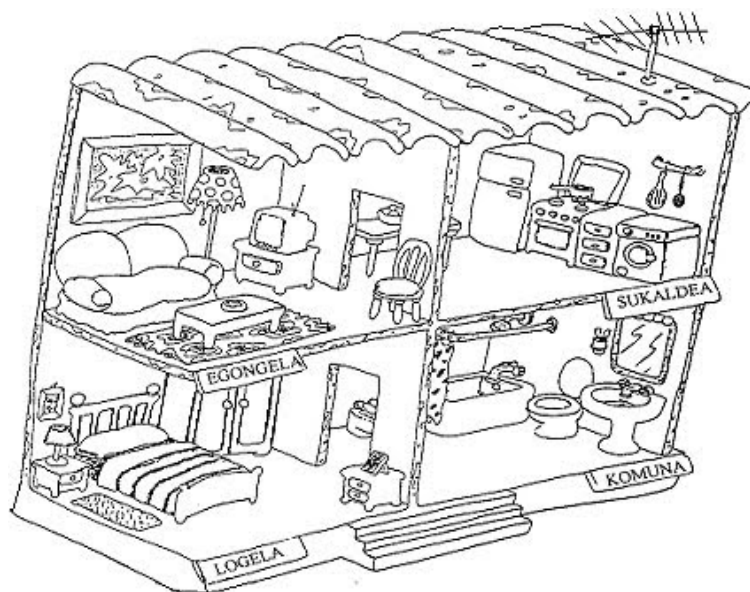
berdea – zelená

jolakari – hráč

metroa – metro

tranbia – tramvaj

Extea – Dům

egongela – obývací pokoj
egunkaria - noviny
eltzea – kastrol, hrnec
erlojua - hodiny
erosketak - nákupy
eskailerak - schody
eskuoihala - ručník

galtzontzia - slánka
garajea - garáž
ganbara - půda
garbigailua - pračka
giltza - klíč

harraska - dřez
hozkailua - lednička

ispilua - zrcadlo

jantoki - jídelna
jostailuak - hračky

katilua, kikara – hrnek
kaxoia – zásuvka, šuplík
koadroa - obraz
komuna - koupelna
konketa - umývadlo
labea – trouba; kamna
landarea - kytky

Hiztegia – Slovníček

apala - polička
apalategia – skříňka z poliček
argia - světlo
armairua - skříň
atea - dveře
aulkia - židle

bainontzia - vana
bainu-gela - koupelna
belarra - tráva
balkoia - balkón
besaulkia – křeslo
bideoa - videopřehrávač
bulegoa - kancelář

dutxa - sprcha

lanparatxoa – světlo, lampička
leihoa – okno
lekua - místo
liburua – kniha
liburutegia - knihovna
logela - ložnice
lorategia - zahrada
loreak - květiny

mahaia – stůl; mahaitxoa – noční stolek
mikrouhin-labe – mikrovlnná trouba

ohea – postel
ontzitegi - příborník

pasabidea - chodba
pisua – byt
platera - talíř

sarrera - vchod
sofa - pohovka
sukaldea - kuchyně

tapiza – gobelín (nástěnný koberec)
teilatua - střecha
telebista - televize
telefonoa - telefon
tximimia – komín

Erantzun – Odpověz

- 1) Non dago aita (táta)? (garaje) .....Aita garajea dago.
- 2) Non daude Gorka eta Itziar? (egongela) .....
- 3) Non dago Miren? (logela) .....
- 4) Non daude Aitor eta Ainara? (sukalde) .....
- 5) Non daude gurasoak (rodiče)? (egongela).....
- 6) Non dago Gorka? (logela) .....
- 7) Non dago txakurra (pes)? (ganbara) .....
- 8) Non dago umea (dítě)? (klasea – třída) .....
- 9) Non dago aita? (taberna – bar) .....
- 10) Non dago ama (máma)? (lantegia – továrna).....
- 11) Non daude gizonak (muži)? (itsasontziak – lodě).....
- 12) Non daude emakumeak (ženy)? (parkea - park).....
- 13) Non daude txakurrak (psi)? (extea) .....
- 14) Non zaude zu? (komuna).....
- 15) Non zaudete zuek? (liburutegia).....
- 16) Non daude txoriak (ptáci)? (zuhaitza – strom).....
- 17) Non gaude? (Madril – Madrid).....

Doplň sloveso

- 1) Ama logelan .....
- 2) Pantxike sukaldean .....
- 3) Aita eta Bizkor balkoian .....
- 4) Miren logelan.....
- 5) Gu egongelan .....
- 6) Koldo garajea .....
- 7) Zuek orain sukaldean .....
- 8) Ni egongelan .....
- 9) Aita garajea.....
- 10) Gu ere (také) Bilbon bizi .....
- 11) Ni zinean (v kině) .....
- 12) Koldo ez .....eskolan.
- 13) Ni extean .....
- 14) Haiek hoteletan.....

Hirian – Ve městě

antzoki – divadlo

aparkaleku - parkoviště

arrandegi – rybárna

aurrezki kutxa – spořitelna

auzo - čtvrť

azoka, merkatu – trh

banketxe – banka

bide nagusi – hlavní ulice/třída

botika - lékárna

cafetgi – kavárna

denda - obchod

eliza - kostel

eskailera – schody

eskola - škola

etorbide – třída, bulvár

euskaltegi – baskická škola

gaztelu – hrad

geltoki – zastávka, stanice

gozotegi - cukrárna

harategi – řeznictví, masna

hilerri – hřbitov

hiri barne – centrum města

hiriaren bihotz – střed města

hondamendi - zřícenina

hondartza – pláž

hotel - hotel

ibilbide – cesta, promenáda

jantzidenda – obchod s oblečením

jatetxe - restaurace

jauregi – palác

kale – ulice

katedral - katedrála

komisaria – komisařství

liburudenda – knihkupectví

monumentu - památka

museo – muzeum

okindegí – pekařství, pekárna

parke - park

plaza, enparantza - náměstí

policía – policie

postetxe – pošta

portu - přístav

taberna – bar

trengeltoki – vlakové nádraží

udaletxe – radnice

zine - kino